

00YR00160

SKUP 1999 - 49

Prosjekt: Konge uten midler
Medarbeider: Ståle Hansen, Vera Kvaal, Eirik Skaar
Publikasjon: Brennpunkt, NRK TV
Publisert: Januar 1999
Medium: TV
Tema: Kongehus

METODERAPPORT TIL SKUP-JURYEN 2000

JOURNALISTGRUPPE:

- Ståle Hansen
- Vera Kvaal
- Eirik Skaar

TITTEL PÅ ARBEID:

- "Konge uten midler"

PUBLISERT:

- NRK1, 12/01-1999
- Brennpunkt
- post: FFAD/ NRK, 0340 Oslo
- e-post: brennpunkt@nrk.no
- tlf.: 23 04 90 00

KONTAKTPERSON:

- Ståle Hansen
- e-post: stale.hansen@nrk.no
- tlf.: 23 04 28 87

REDEGJØRELSE FOR ARBEIDET:

a) Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?

Ideen kom opp på et ordinært redaksjonsmøte i Brennpunkt i august 1998. Vi hadde fulgt debatten omkring kongens private hesteavtale med Stein Erik (RIMI) Hagen. Denne saken dreide seg om kongens avhengighet til sine gode hjelpere i det private næringsliv. Det hadde blitt sagt at kongens datter ikke ville kunne opprettholde sin ridekarriere uten økonomisk støtte fra disse hjelperne. Problemet var at en slik rolleblanding var beviselig meget skadelig for kongens omdømme som uavhengig statsoverhode. På bakgrunn av dette var det en ting som slo oss: absolutt ingen utenforstående visste med sikkerhet hvor rik kongen var. Vi mente at folk hadde rett til å få vite dette slik at de selv kunne bedømme hvorvidt kongen burde inngå slike avtaler i fremtiden..

b) Hva var den sentrale problemstilling ved starten av prosjektet?

Vårt enkle spørsmål var derfor: hvor rik er kongen? Litt mer sammensatt var problemstillingen vår omtrent slik:

- hvorfor i all verden må en konge, som presumptivt har en betydelig privat formue, motta private milliongaver og gjennom dette reise tvil om sin uavhengighet som statsoverhode?

Dette siste spørsmålet hadde allerede blitt besvart av kabinettsekretær Magne Hagen i en debatt på TV2 19.mai-98. Hagen sa da følgende:

“Jeg har ingen innsikt i kongens økonomi. Men han har i alle fall ikke råd til å kjøpe en slik dyr hest til sin datter.”

Senere i denne sendingen la den uinformerte kabinettsekretæren til på vegne av “man”:

“Det er klart at hvis man beregner godset Skaugum gård, tar tomtepris per kvadratmeter for Kongsseteren på toppen av Voksenkollen, en flott hytte i Gudbrandsdalen, landsted på Måkerø og så videre, altså de privat eiendommer, så har de meget stor verdi hvis man regner på den måten. Men det er død kapital alt sammen. Det, det ligger der. Det er helt utenkelig at man skulle selge Skaugum og kjøpe seg en, en blokkleilighet selv om den var aldri så fasjonabel. Og, og det er klart at når det nevnes ... Man kunne jo selge bare en utedass der nede på Oscarshall, så er det staten som eier den da, så den kan man ikke selge. Slottet kan man ikke selge. Bygøy kongsgård kan ikke selges. Og dermed så bruker man i virkeligheten penger til å vedlikeholde disse eiendommer, og, og det er betydelige beløp. Jeg vil, jeg vil også si at det har vært antydnet at man har eiendommer i utlandet. Det er også helt feil. Og ... Altså kongen er ikke rik, men han er rik på disse eiendommene. Men i kroner og øre og penger på bok og så videre, så er han ikke på langt nær så rik. Det er en fullstendig myte som er skapt om dette”.

Da vi kom i mål med vårt prosjekt viste det seg at kabinettsekretæren hadde snakket sant om minst én ting: det var mange myter omkring kongens private formue. Vår arbeid hadde bl.a.vært å undersøke sannhetsgehalten i nettopp disse mytene.

c) Ble problemstillingen endret underveis? I så fall, hvorfor og hvordan?

Ja. Vi så først på kongefamilien under ett og registrerte at hverken prinsesse Ragnhild eller prinsesse Astrid betalte skatt av sin private inntekt og formue. Dette var et fritak de som kongelige hadde etter norsk lov. Vi oppdaget ved nærmere undersøkelser at dav. finansminister Bratteli i sin tid hadde fratatt prinsesse Ragnhild sine skatteprivilegier da hun giftet seg borgerlig. Også dette etter norsk lov. Vi oppdaget videre at forholdet av en eller annen merkelig grunn var helt motsatt med prinsesse Astrid da hun en stund senere også giftet seg borgerlig.. Vi konstanterte at denne helt motsatte lovfortolkningen på en behendig måte hadde blitt unntatt fra storingsbehandling da det skjedde. Vi undersøkte deretter hvordan prinsessenes problematiske skattefritak hadde påvirket inntekten til deres skattepliktige ektemenn. Etter å ha jobbet med denne problemstillingen i en viss tid kom vår opprinnelige og mer dagsaktuelle problemstilling helt i bakleksa. Selvom vi hadde gjort noen interessante funn bestemte vi oss for å innsnevre vårt fokus til bare å gjelde kong Haralds privatøkonomi.

d) Kort beskrivelse av organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk, problem underveis mv. (vi krever ikke at du røper eventuelle kilder som er lovet kildevern!)

Kong Harald er svært privilegert i forhold til journalister som vil undersøke privatøkonomien hans. Alle våre tre monarker har fått Stortingets fulle støtte til å tone ned og skjule sin

egentlige rikdom. Resultatet er at Kong Harald i dag er den monarken i vår kulturkrets som har flest skatte- og avgiftsfritak. Disse gammelmodige skatteprivilegiene gjør at det er så godt som umulig å dokumentere hans private kapitalformue og inntekt via åpne kilder.

Kun en håndfull mennesker i kong Haralds nærmeste krets vet noe sikkert om hvor rik han er og hva rikdommen hans består av. Foruten kongen selv og hans familie er det antakelig bare kongens nærmeste underordnede på slottet - hoffsjef Lars Petter Forberg som har full oversikt over disse tingene. Forberg er forøvrig kongens nære fortrolige og har gjort en lynkarriere ved hoffet.

Forberg er den eneste i kongehusets historie som har sagt noe håndfast om kongens private formue. Dette skjedde i 1992 i forbindelse med arveoppgjøret etter kong Olav. Det ble spekulert i pressen om arvens størrelse. Daværende hoffmarskalk Forberg ønsket å avkrefte et estimat i pressen på 1 milliard kroner. Forberg nøyde seg med å bekrefte at 100 millioner kroner var "et mye mer presist anslag". Forberg sa ingen ting om hva disse 100 - 500 millionene bestod av. Denne enestående uttalelsen var likevel usedvanlig åpenhertig til slottet å være, og viktigst: den samme uttalelsen gav oss god grunn til å anta at Forberg hadde den fulle og hele oversikt over kongens privatøkonomi. Han ville også få problemer med sin egen uttalelse hvis han skulle benekte kjennskap til privatformuen overfor oss på et senere tidspunkt.

Vi la nå en enkel strategi for vårt arbeid. Vi visste at vi hadde svært få tilgjengelige kilder, og at vi på et tidspunkt måtte rette spørsmålet om størrelsen på kongens private formue og inntekt direkte til hoffsjef Forberg. Innen den tid måtte vi ha sjekket absolutt alt publisert materiale, alle mulige åpne kilder og alle små og store tips om kongens privatøkonomi. Da ville vi kanskje ikke ha funnet svaret, men vi ville ihvertfall ha oppnådd en posisjon som ville gjøre det mer risikabelt for slottet å avfeie oss med omtrentligheter og utenomsnakk slik de tydeligvis hadde for vane å gjøre.

En av våre hovedoppgaver i begynnelsen av prosjektet var å gå igjennom detaljene i en lang rekke tidligere publiserte beregninger av kongens formue. Her var det virkelig mange kreative og myteskapende regnestykker. Arbeidet med å splitte opp og analysere disse regnestykkene tok tid, og de fleste var nokså løselig fundert viste det seg. Den vanligste "regnefeilen" i utenlandske medier var at man beregnet verdien av alle kongens eiendommer, såvel statlige som private, for så til slutt å plusse på formuen som kong Haralds bestemor dronning Maud angivelig etterlot seg. Til slutt presenterte man en privatformue på rundt 3 milliarder kroner. Norske medier hadde stort sett laget enten sitatsaker på disse regnestykkene eller nøyde seg med å anslå at kongen hadde en kapitalformue lik den hans bestemor angivelig tok med seg til Norge i 1905: nemlig én milliard kroner omregnet i dagens kroneverdi. Formuen besto angivelig av store faste eiendommer i Storbritannia.

Denne gåtefulle milliarder ble etterhvert vårt hovedfokus, men først måtte endel andre tilgjengelige opplysninger sjekkes. Vi startet med å beregne kongeparets private andel av apanasjen - d.v.s. den delen som går utelukkende til privat forbruk. Den samlede apanasjen i 1998 var på 69,3 millioner kroner. Selvfølgelig fremgikk det ikke av statsbudsjettet hvor stor kongen private andel av apanasjen var. Heller ikke det mer detaljerte budsjettet som vi etterhvert fikk ut fra slottet sa noe om dette. Vi klarte likevel å stykke opp kostnadspostene i internbudsjettet fra slottet og kom til til slutt frem til at kongen fikk 1.7 millioner statlige kroner til privat forbruk av Stortinget i 1998. Dette tallet ble senere bekreftet av slottet.

Vi gikk deretter igjennom kongens private eiendomsmasse i Norge. Opplysninger om disse verdiene har alltid vært relativt lett tilgjengelige. Vi oppdaget imidlertid at den såkalte Prinschytta i Sikkilsdalen hadde et uklart hjemmelsforhold. Da vi ville undersøke den offentlige grunnboka på eiendommen ble vi nektet innsyn av vedkommende sorenskriver fordi hytta var et "mulig terrormål". Vi fikk etterhvert kranglet oss til dette selvfølgelig innsynet og kunne konstantere at de enorme skogsområdene på eiendommen var i offentlig, og ikke privat, eie.

Denne motviljen mot de mest soleklare innsynsrettigheter møtte vi overalt. Det er åpenbart at noe skjer med mennesker når kongen nevnes. Folkeregisteret kan for eksempel nekte å gi ut kongens personnummer - løsningen er da å finne en gammel heftelse i grunnboka på Skaugum hvor personnummeret hans ikke er fjernet.

En annen vrien oppgave var kongens samling av kunst og andre kostbare gaver. Denne samlingen trodde vi først befant seg i hovedsak på slottet. Slottet påsto at de ikke hadde noen samlet oversikt over denne samlingen. Dette kan ha noe for seg - etter kong Olavs død la man i følge prinsesse Ragnhilds selvbiografi kunsten i tre hauger og tok hver sin del. I 1992 gikk det m.a.o. diverse lastebillass med kunst ut fra slottet og opp til kong Haralds søstre i Holmenkollåsen. Ved nærmere undersøkelser forsto vi hvorfor slottet ikke ville samarbeide på dette punktet: eiendomsrettighetene til denne samlingen, som er gitt til våre monarker som offentlige gaver gjennom et helt århundre, er en juridisk nøtt. Andre monarkier hatt hatt lange rettsprosesser mot sin stat nettopp på dette området. Eks-kong Konstantin av Hellas er det ferskeste eksemplet. Vi innså at det ville være for tidkrevende å forsøke en egen katalogisering uten slottets vilje til samarbeid for deretter å støte mot finjussen. Den nyeste publikasjonen med full katalogisering av samlingen var fra 1973. Vi gikk videre.

Vi undersøkte nå to kjente og offentlige kongelige fond som dukket opp til stadighet i de nevnte regnestykkene: det såkalte Palèfondet samt Martha Louises Fond. Særlig det første fondet hadde vi store forventninger til - det stammet fra salget av den kongelige residensen Palèet og kunne muligens inneholde et betydelig pengebeløp. Dette viste seg å ikke stemme. Det samme gjaldt det andre fondet. Det interessante ved Palèfondet var imidlertid at pengene hadde gått til å pusse opp bl.a. Skaugum. Etter at avkastningen av fondet hadde gått til Skaugum-vedlikehold siden 30-tallet, ble også kapitalen i fondet brukt til dette formålet på midten av 80-tallet. Dette, og mange andre opplysninger vi kom over, viste at Kongen ikke var nødt til å stole på sin private pengepung når de private eiendommene skulle pusses opp.

Vi gikk deretter løs på en annen etablert sannhet: at kongen eier store eiendommer i England som i sin tid ble arvet fra dronning Maud. Engelske registre over privat eiendom har imidlertid en langt høyere terskel for offentlige innsyn enn norske grunnbøker. Vi tok utgangspunkt i eiendommer vi visste at Kongen hadde et forhold til - hans barndomshjem på Sandringham og villaen "Foliejon Park" der han bodde under krigen. Ved hjelp av en engelsk samarbeidspartner sjekket vi eiendomsregistrene i England grundig. Utfra disse undersøkelsene var det grunn til å tro at kongen ikke eier fast eiendom i England.

Nå var vi fremme ved den virkelig store myten: at kongen hadde en hemmelig formue på 1 milliard kroner. Denne formuen stammet angivelig fra arven etter dronning Maud og gikk igjen i alle de tidligere regnestykkene vi hadde undersøkt. Hovedkilden for dette estimatet var i all hovedsak engelske historikere som har spesialisert seg på europeiske monarkers

private formuer. I England er det idag omlag 10 slike pålitelige historikere, og den mest nøkterne av dem heter Howard Brooks Baker.

Baker er også den mest erfarne og ligger konsekvent godt under sine konkurrenter når han beregner kongeformuer. Baker hadde også forstått forskjellen på statlige og private eiendommer i det norske kongehuset. Baker var sikker på at dronning Maud arvet en kapitalformue på 1 milliard kroner etter sin rike far, kong Edward VII. Baker fastslo at denne formuen ble brakt inn i den norske kongefamilien. Bakers estimat var tuftet på en detaljkunnskap om hvordan Edward VII bygde opp sin formue, samt datidens terminologi i kongelige kretser i England. Mauds far hadde "a great fortune" ble de sagt av dem som sto han nær da han døde i 1910. Mauds andel av denne arven var "a handsome fortune" noe som bekreftet at hun fikk sin rettmessige tolvtedel bestående av smykker og lett omsettelige verdipapirer plassert i diverse ugjennomtrengelige truster. Omregnet i dagens kroneverdi var arven på 1 milliard kroner. Baker ble vår viktigste uavhengige kilde og vi vurderte ham som meget pålitelig og troverdig.

Slottet valgte en stund senere å hverken bekrefte eller avkrefte Bakers opplysninger overfor oss. Hoffsjefen opplyste videre at dokumentasjonen over arveoppkjøret etter dronning Maud antakelig var "stuet ned i låste kasser som slottet ennå ikke hadde hatt kapasitet og ressurser til å gå igjennom". Milliarder etter dronning Maud var altså ikke bare en myte.

Spørsmålet vårt var nå hvor mye som var igjen igjen av arven etter dronning Maud da kong Harald arvet sin far i 1992. Det eneste sikre sporet etter kong Olavs private kapitalformue ble funnet av Dagbladet på 80-tallet. Det viste seg at kong Olav hadde arvet en rekke svenske statsaksjer etter kronprinsesse Martha, og at disse nå sto i hans navn i flere svenske industriforetak. Dette var den eneste tabben den ytterst diskrete kong Olav gjorde når det gjaldt å skjule sin rikdom, og etter Dagbladets oppslag forsvant kong Olavs navn øyeblikkelig fra aksjebøkene i Sverige. Vi fant likevel på sett og vis aksjene igjen. Vi hadde navnet på foretakene og antallet aksjer i hvert foretak. Vi visste også at kong Olav angivelig brukte Coutts Bank i London som sin formuesforvalter. Vi fant at Coutts Bank i dag eide nøyaktig det samme antall aksjer i flere av de samme foretakene i Sverige. Vi hadde med stor sannsynlighet funnet de første 5 millionene av kong Haralds hemmelige privatformue! Vi manglet nå kun 995 millioner kroner!

Sannheten var selvfølgelig at vi hadde gått en lang og tidkrevende runde uten å komme nevneverdig nærmere svaret på vårt opprinnelige spørsmål. Slottet var på den annen side fullt klar over at vi hadde jobbet intenst med saken i flere måneder. Slottet kunne heller ikke vite konkret hva vi hadde funnet eller ikke funnet. Dette var vår egentlige gevinst: vi hadde kommet i posisjon til å endelig kunne spørre slottet direkte: hvor stor er kongens private kapitalformue?

Da vi i brev form oversendte våre spørsmål ble vårt avtalte intervju med hoffsjefen øyeblikkelig utsatt. Slottet ønsket sannsynligvis å hale ut tiden mot sending. Vi aksepterte dette og slottet brukte to uker på å tenke seg om. Følgende er bare spekulasjoner, men det er grunn til å anta at slottet også brukte tiden til å legge opp følgende strategi:

- Brennpunkt spør rett ut om kongen har en kapitalformue i Norge og/eller utlandet. Dette tyder på at Brennpunkt muligens sitter med deler av svaret på spørsmålet allerede. Hvis vi svarer nei kan vi altså bli tatt i løgn og det kan vi ikke risikere. La oss heller fortelle dem deler av sannheten. La oss hverken bekrefte eller avkrefte størrelsen på arven etter dronning

Maud. La oss heller holde oss til dagens situasjon og fortelle at kong Harald var ubemidlet før han arvet sin far i 1992. La oss opplyse at denne arven var på et to-sifret millionbeløp og at arven består av lett omsettelige verdipairer i inn- og utland. Hvis vi forteller dem dette har vi sagt sannheten uten å være indiskret - resten får de regne ut selv. Vi vil imidlertid garantert bli spurt om hvorfor ikke kongen kan besørge sin datters hestehold selv når han besitter denne store formuen. La oss svare at det meste av pengene er bundet opp i en krigsreserve som ikke kan røres. Ved å vise til 2.verdenskrig vil alle skjønne at kongen salter ned pengene sine til samfunnets beste.

Dette var i alle fall opplysningene slottet kom med til oss så nær opp til sending som mulig. Vi fastlo gjennom hysteriske undersøkelser på Riksarkivet at krigsreserve-opplysningen ikke holdt vann. Kong Haakon hadde riktignok en egen reservebeholdning under den annen verdenskrig, men denne var satt inn på bankkontoen hans av den norske regjeringen. Vi sjekket nå selve formuesopplysningene fra slottet mot materialet vårt og så at vi var kommet et langt skritt nærmere sannheten. Vi regnet oss så på nøkternt vis frem til en oversikt over kongens privatøkonomi som ble presentert mot slutten av vår sending 12.01.99 på følgende vis:

Dette er kong Haralds sannsynlige formue og inntekt i 1998 basert på Brennpunkts beregninger:

<i>Statlig bevilgning til drift av kongehuset:</i>	<i>69,3 mill. kroner</i>
<i>Statlig bevilgning til kongens privatforbruk:</i>	<i>1.7 mill.</i>
<i>Privat kapitalformue:</i>	<i>110 - 130 mill.</i>
<i>Private kapitalinntekter:</i>	<i>10 -13 mill.</i>
<i>Samlet netto inntekt 1998:</i>	<i>11.7 - 14.7 mill.</i>

Våre beregninger ble bekreftet av hoffsjefen overfor både Dagsavisen og Aftenposten i dagene etter sending som "i størrelsesorden riktige". En slik slik bekreftelse ville neppe hoffsjefen kommet med mot bedre vitende. Vi hadde nå det endelige beviset på at regnestykket vårt holdt. Så fikk det være opp til seerne å avgjøre hvorvidt denne årsinntekten var tilstrekkelig til å kjøpe en hest.

7. Hvor mye arbeidstid og eventuell fritid er brukt på prosjektet?

Prosjektet ble påbegynt i august 1998, og sending var i januar 1999. Prosjektet inngikk i en serie på to programmer om kongehuset. Som journalistgruppe hadde vi ansvaret for begge programmene. Det er vanskelig å beregne tiden som gikk med til program 2 som denne metoderapporten omhandler, men det er ingen overdrivelse å si at arbeidet var svært tidkrevende og at vi jobbet meget lange dager i denne 5-månedersperioden. Mye av grunnarbeidet er ikke synlig i det ferdige prosjektet - mange arbeidstimer gikk med til å få nødvendig kunnskap om det norske og til dels det engelske og danske monarkiets historie. Vi måtte bl.a. gjøre oss kjent med grunnlaget for slottets inntil da øredøvende taushet om de

kongeliges privatøkonomi. Denne kunnskapen hjalp oss til å tyde signalene underveis fra sakens eneste egentlige primære kilde - slottet selv. Vi måtte også som nevnt sjekke ut alt som var gjort tidligere på emnet - dette innebar finlesing av nær 500 artikler i norske og utenlandske aviser og tidsskrifter. Hver enkelt påstand og hvert enkelt regnestykke måtte plukkes fra hverandre og analyseres. Videre var det et uttall av tips og løser påstander fra perifere kilder som dukket opp underveis. Dette måtte sjekkes ut eller inn av prosjektet. Det var mye jobb.

8. Spesielle erfaringer du vil nevne.

Et spesielt aspekt ved denne saken var av intern karakter. Vårt prosjekt var nemlig stikk i strid med NRKs gjeldende policy i forhold til kongehuset. Det er ingen tvil om at kongehuset var "en hellig ku" i NRK. Det er vel knapt noe som skaper større kanalidentitet en NRKs 17-maisendinger og kongelige nyttårstaler. NRK har så og si utelukkende sett det som sin oppgave å speile og forsterke kongehusets symbolverdi gjennom en registrerende og forskjønnende dekning av begivenhetene i Drammensveien 1. Slottet har faktisk særrettigheter i NRK-systemet i forhold til andre statlige institusjoner: alle innledende henvendelser til slottet skal ifølge NRKs rutiner gå gjennom fjernsynsdirektøren. Dette gjelder også Brennpunkt. La det også være sagt: å spare kongehuset for kritiske og direkte spørsmål var nok også en gjennomgående redaksjonell holdning i media ellers inntil 1998 - da snudde denne trenden seg brått og dramatisk. Kongehuset fikk i løpet av kort tid mer offentlig kritikk enn det samlet sett hadde fått gjennom de 93 foregående år. Men da dagsavisene og især Dagens Næringsliv lot kongelig flørt og sommermoro ligge og istedet tok fatt i de prinsipielle og konstitusjonelle sidene ved kongens famøse private hesteavtale med en av Norges aller rikeste menn, forholdt NRK seg taus. Det samme skjedde da kongeparet og hoffsjefen opptrådte som kravstor byggherre ved Statsbyggs oppussing av vårt alles statseide slott. I denne turbulente perioden hadde riktignok Dagsrevyen nær 100 enkeltsaker om kongehuset daglige dont, men kun to av disse sakene refererte kritikken mot kongehuset og da uten å følge dette opp i nevneverdig grad. NRK tviholdt m.a.o. på sin "smått om slott"-tradisjon mens pressen forøvrig tok et langt og meningsfullt steg fremover. Slik sett brøt programmet "Konge uten midler" med NRKs servile forhold til kongehuset.

Et annet viktig poeng er at vi selvfølgelig var innforstått at mange dyktige journalister hadde prøvd å få hull på kongens privatformue ved gjentatte anledninger i årenes løp uten å finne helt ut av det. Grunnen til dette er historisk:

Helt siden Kong Haakons dager har kongehuset sett på enhver opplysning om kongens privatøkonomi som en trussel mot den usedvanlig sterke og unike idealet som vårt kongehus er tuftet på: Folkekongeidealet. Vår folkekonge skal både være konge og samtidig en av oss andre. Denne helt spesielle kongeformelen har sine røtter tilbake til 1905 da den meget upopulære svensk-norske kongen ble satt på toget til Stockholm. I vakuemet etter svenskekongen var det sterke republikanske strømninger i det norske samfunn. Statsminister Michelsen gav derfor kong Haakon et svært viktig politisk råd ved ankomsten til annerledeslandet i 1905:

"Han skal være enkel og jevn som folket selv".

Da vi gikk løs på myten om kongens formue var det derfor egentlig myten om "den fattige monark" vi gikk løs på. Det sier seg selv at en god gammeldags konge som Harald selvfølgelig er søkkrik. Problemet er at vi alle gjerne vil tro det motsatte. Alle våre tre monarker har spilt folkekongerollen med stor iver og dyktighet, og 97% av den norske befolkningen er glad i dem nettopp av denne grunn. I et helt århundre har kongehuset latt som det er fattig i beste Geelmuyden og Kiese-stil. Det er dette som kongebiografene kaller "den vanskelige balansegangen". Det var svært viktig for oss å være veldig tydelig på hvorfor vi ønsket å frata folk denne illusjonen - og at vi hadde gjort en skikkelig og grundig jobb.

Hoffsjefen sa til oss etter sending at slottets åpenhet overfor oss var et sjumils-steg historisk sett. I fremtiden vil kanskje det norske kongehuset følge etter Sverige. Der kan man - hvis man vil undersøke kongens privatøkonomiske status og uavhengighet - finne tallene etter ett minutts søking på internett. For oss tok den samme jobben fem måneder.

På vegne av journalistgruppen:

Eirik Skaar, Oslo 30. januar 2000